

OKUMA-YAZMAYA HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

Okuma-yazmaya hazırlık, çocukların birçok çizgi ve simgeden oluşan yazının öğrenilmesi için gereken temel becerileri edinme sürecidir.

Okuma-yazmaya hazırlık çalışmaları;

- Algılayabilme,
- Dikkatini toplama,
- Sözcük dağarcığını arttırma,
- Sözlü anlatımı teşvik etme,
- El-göz koordinasyonunu geliştirme,
- Kalem kullanma becerisi geliştirme,
- Eşleştirme,
- Farklı ilişkiler kurabilme,
- Gruplama yapabilme,
- Sıralama yapabilme,
- Eksik tamamlama,
- Karşılaştırma yapabilme gibi zihinsel işlevleri destekleyecek yaşantı/etkinlikleri kapsar.

Okuma-yazma , işlevsel akademik beceriler içinde yer alan becerilerdir.

İşlevsel akademik beceriler, günlük yaşamla ilgili eylemleri yerine getirirken kullanılan, okul öncesi dönemde edinilen, yaşam boyu bağımsız yaşayabilmek için edinilmesi gerektiği kabul edilen becerilerdir.

Bu çerçeveden bakıldığında; çocukların okuma-yazmanın gerekliliğini ve günlük yaşamla bağlantısını fark etmeleri gerekir.

Önkoşul beceriler; kazanılması/kazandırılması planlanan becerinin öğrenilebilmesi için öğrenenin sahip olması gereken becerilerdir.

Bütün bu ön bilgiler dikkate alındığında; hazırlanacak olan okuma-yazmaya ön hazırlık, hazırlık ve uygulamalar için belirli adımların izlenmesi yararlı olacaktır

Okuma-Yazmaya Hazırlık Çalışmalarında Dikkate Alınması Önerilen Kavramlar

► Yön/Mekanda Konum

- ✓ Ön-arka Yukarı-aşağı
- ✓ İleri-geri Yukarıda-aşağıda
- ✓ Sağ-sol Uzak-yakın
- ✓ Alt-üst-orta İç-dış
- ✓ Altında-üstünde-ortasında İçeri-dışarı
- ✓ Alçak-yüksek İçinde-dışında
- ✓ Sağında-solunda Önünde-arkasında
- Arasında-yanında

► **Zıt kavramlar**

Aynı-farklı-benzer

Açık-kapalı

Hızlı-yavaş

Canlı-cansız

Hareketli-hareketsiz

Düz-eğri

Yaşlı-genç

Şişman-zayıf

Derin-sığ

Kolay-zor

Aydınlık-karanlık

Düz-ters

Yeni-eski

Başlanıç-bitiş

Kirli-temiz

Aç-tok

Güzel-çirkin

Açık-koyu

► **Boyut**

Büyük-orta-küçük

Uzun-kısa

İnce-kalın

Geniş-dar

► **Miktar**

Az-çok

Boş-dolu

Yarım-tam

Eşit

Hafif-ağır

Tek-çift

Kalabalık-tenha

Parça-bütün

► **Sayı/Sayma**

1-20 arası sayılar

İlk-orta-son

Önceki-sonraki

Sıra sayısı

► **Renk**

Tonlarına göre ana/ara renkler

► Geometrik Şekiller

Daire	Elips
Çember	Dikdörtgen
Üçgen	Kenar
Kare	Köşe

► Duygu

Mutlu, üzgün, kızgın, şaşkın, korkmuş

► Duyu

Tatlı-tuzlu	Sesli-sessiz
Acı-ekşi	Kokulu-kokusuz
Sıcak-soğuk-ılık	Sert-yumuşak
Kaygan-pütürlü	Tüylü-tüysüz
Parlak-mat	Sivri-küt

► Zaman

Önce-şimdi-sonra	Dün-bugün-yarın
Sabah-öğlen-akşam	Gece-gündüz

Okuma-Yazmaya Hazırlık Çalışmalarında Yazma Öncesi Dikkate Alınması Önerilen Çizgi Gelişim Süreci

Temel Çizgiler	Taklit Etmeye Çalışma	Bakarak Kopyalama
Dik çizgi	24 ay ve sonrası	36 ay
Yatay çizgi	30 ay ve sonrası	36 ay
Dairesel çizgiler	30 ay ve sonrası	36 ay
Birbirini kesen, düzgün açılı çizgiler-Artı	42 ay	42-48 ay
Dörtgen	48 ay	48-54 ay
Diagonal/köşegenel çizgiler	54 ay	54 ay+
Çarpı	60 ay	60 ay+
Üçgen	60 ay	60-72 ay
Baklava dilimi	72 ay	72-84 ay
Silindir	96+-6 ay	84-96 ay

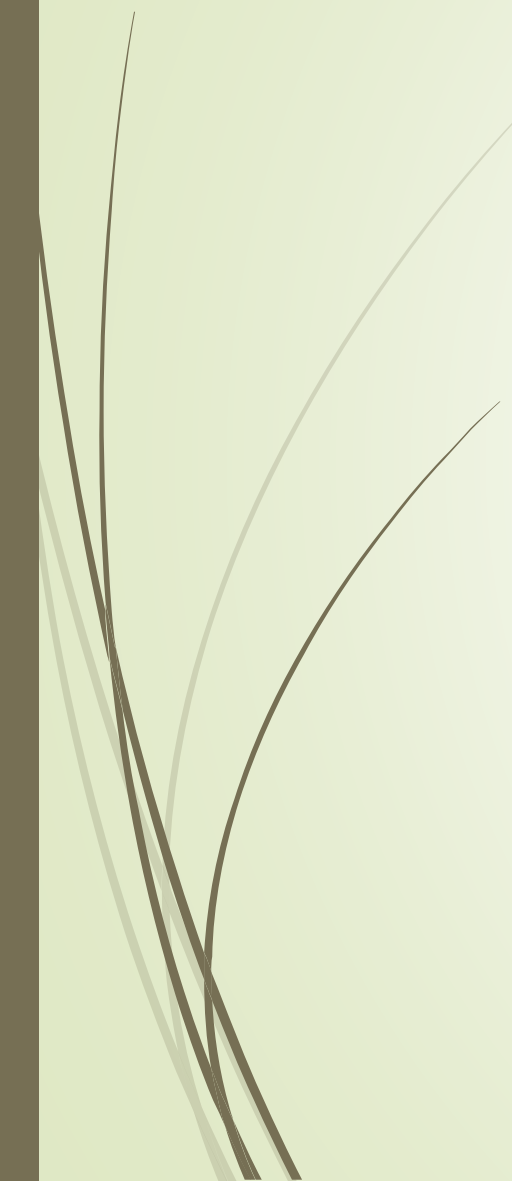

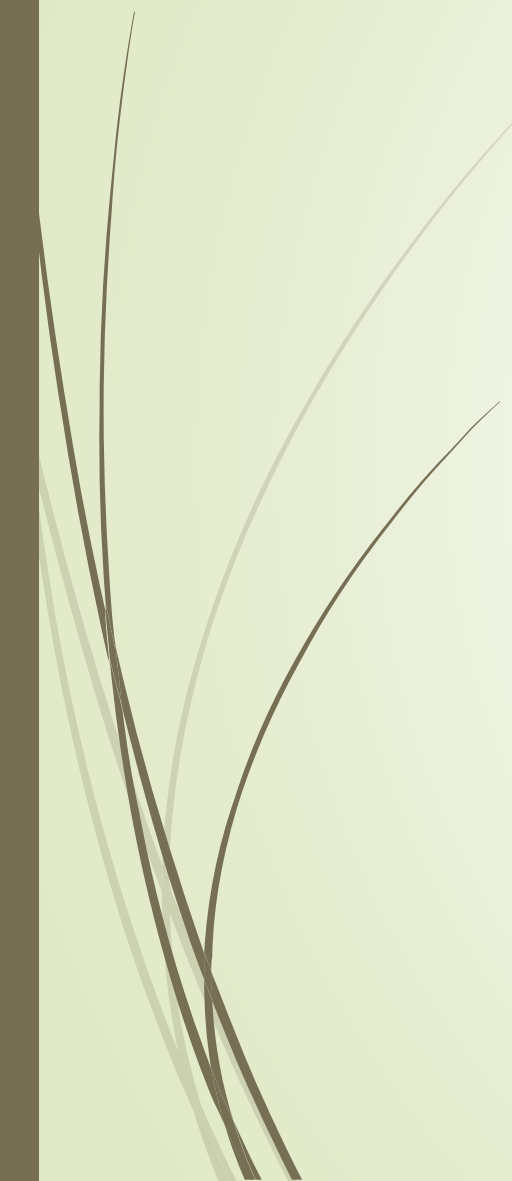
Okuma-Yazmaya Hazırlık Çalışmalarını Planlama, Uygulama, Değerlendirme

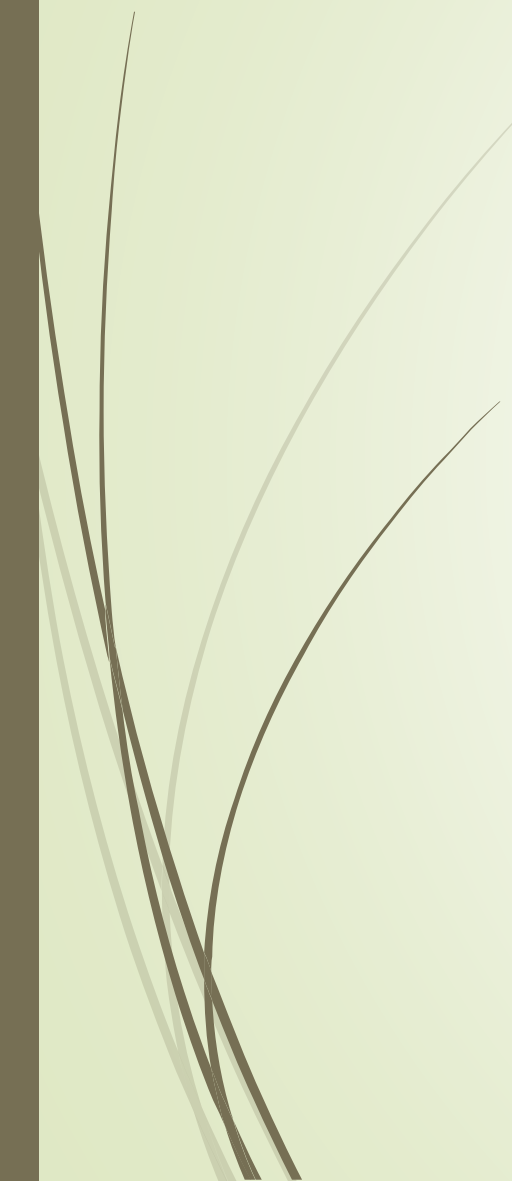
- Gelişim özellikleri dikkate alınarak planlanan oyunlar, materyaller ve çevre düzenlemeleri çocukların okuma-yazmaya temel oluşturacak becerilerini kullanmalarına fırsat yaratır.
- Okuma-yazmaya hazırlık uygulamalarında da temel çıkış noktası oyun olmalıdır.
- Eğitimciler yıl içinde çocukların okuma-yazmaya ilişkin farklı becerileri kazanmalarını sağlayacak çeşitlilikte etkinlikler planlamalıdır. Bu da ciddi bir hazırlık sürecini gerektirir.

Okuma-Yazmaya Hazırlık Sürecindeki Temel Beceriler

- **Görsel Algı Becerileri:** Çocukların okuma-yazma konusundaki hakimiyetlerini destekleyen becerilerdir.
- El-göz koordinasyonu: Bu kapsamda makasla kesme çalışmaları, düğme ilikleme, fermuar açma/kapama çalışmaları, verilen çizimi ip kullanarak taklit etme, parmak boyası ile gökkuşağı çizme, kaşıkla pinpon topu taşıma, maşa ile kek servisi yapma vb çalışmalar yapılabilir.
- Şekil-zemin ayrımı: Noktalardan oluşan bir kart üzerinde, noktaları birleştirerek verilen şeklin aynısını çizme, bir dizi şekil içerisinde, sıranın en başındaki şekil ile aynı olanı bulma çalışmaları yapılabilir.
- Şekil sabitliği: Farklı yönlerde çizilmiş okların bulunduğu küçük kartlar ve daha büyük kartları kullanarak tombala (eşleştirme) oyunu oynanabilir.
- Mekanda konum: Büyük karton kutunun içini, dışını, altını, üstünü süsleme çalışmaları yapılabilir.
- Mekânsal ilişkiler: Kağıt üzerine çizilmiş geometrik şekillerden oluşan bir şeklin benzerini, küçük tahta bloklarla başka bir zemin üzerinde yapmaya yönelik çalışmalar yapılabilir.

-
-
- **İşitsel Algı Becerileri:** İşitsel algı becerileri gelişmekte olan bir ocuk harfler ve sözcükler seslendirildiğinde, o sesi ve sözcüğü tanıyarak, bunları ilişkili sembol veya resimlerle eşleştirebilir. Sözcüklerin başlangıç ve bitiş seslerini ayırt edebilir. Bu kapsamda;
    - Nesnenin başlangıç/bitiş sesini söyleme,
    - Aynı sesle başlayan/biten nesnelere söyleme çalışmaları yapılabilir. Bu amaçla gerçek nesnelere, nesnelere resimlerinin olduğu kartlar kullanılabilir ya da sadece sözlü çalışmalar yapılabilir.
    - Çocuklardan cümlelerde eksik kalan sözcükleri tamamlamaları istenebilir.
    - Uyaklı sözcükleri içeren tekerlemeler, saymacalar ve parmak oyunları oynanabilir

-
-
- **Problem Çözme ve Tahmin Çalışmaları:** Problem bir sorun değil, çözüm bekleyen bir durumdur. Ortada belli bir amaç vardır ve bu amaca ulaşma konusunda aşılması gereken bazı güçlükler ya da aşılması gereken bazı basamaklar söz konusudur. Çocuklara sunulacak kısa problem senaryoları veya problem cümleleri çocukların çözümler üzerinde düşünmelerini sağlayacaktır. Bazen deneme-yanılma yoluyla çözümler üretecek, bazen tahminlerde bulunarak çözüme ulaşacaktır. Senaryolar/problem cümleleri ne kadar çok duyuyu kullanmayı tetiklerse kavrama da o oranda fazla olur ve öğrenmeler günlük yaşama uyarlanabilir. Bu kapsamda;
    - Küçük ahşap küpler kullanılarak, ayağının kaç küp uzunluğunda olduğunu tahmin etme,
    - Küçük daire şeklindeki kartlar kullanılarak, kalemin boyunun kaç daire uzunluğunda olduğunu tahmin etme,
    - Hikayedeki evinden uzaklaştığı için kaybolan kahramanın, evini bulmak için neler yapabileceği konusunda çözüm üretme çalışmaları yapılabilir.

-
-
- **Dikkat Çalışmaları:** Çocuğun dikkatini bir görsele, bir hikayeye, bir konuşmaya odaklamasına yönelik becerilerdir. Bu kapsamda;
    - Benzerlikleri bulma,
    - Farklılıkları akılda tutma,
    - Benzerlikleri akılda tutma,
    - Farklılıkları hatırlama,
    - Benzerlikleri hatırlama çalışmaları yapılabilir.

► **Kalem Tutma ve Yazmaya Temel Oluşturan Çalışmalar:** Bu kapsamda;

- El ile kalemi doğru kavrayabilme; baş parmak, işaret parmağı ve orta parmak ile üçlü kavrama,
- Kalem kontrolü; el ve parmak kaslarının yeterli güçte olması,
- Kalemi doğru kullanabilme; yazı yazma/çizme amacı ile kullanma,
- Çizim ve çizme denemeleri;

-Yer ve yönü belli olan/bağımsız çizim denemeleri yapma (önce tebeşir, pastel boya, sonra kalem ile)

-Sabit iki nokta arasında çizim yapma,

-kum, irmik, un vb üzerinde çizim yapma,

-Noktalı çizgileri tamamlama,

-Bakarak çizili bir modelin benzerini çizme,

-Sınırları belli kutular içinde/satırlar arasında çizim yapma,

- Boyama çalışmaları (sulu boya, kuru boya, parmak boyası, mum boya vb)
- Kesme, yırtma, yapıştırma, katlama, yoğurma çalışmaları yapılabilir.

Etkinlik Örneđi

Etkinliđin adı: Küpten Kuleler

Yaş Grubu: 48-69 ay

Kazanım ve Göstergeler:

Bilişsel Gelişim

Kazanım 1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir (Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır).

Dil Gelişimi

Kazanım 9: Ses bilgisi farkındalığı gösterir (Sözcüklerin başlangıç seslerini söyler. Sözcüklerin sonunda yer alan sesleri söyler).

Materyaller: Sözcük kartları, üzerinde nesne resimleri ile isimlerinin yazılı olduğu küpler

Öğrenme Süreci:

- Çocuklar sepet içindeki küplerden 1er tane seçerler.
- Öğretmen kartları sırayla okur. Öğretmenin ismini söylediği nesnenin resminin bulunduğu küpe sahip olan çocuk, küpü masanın üzerine koyar.

- Öğretmen çocuklardan nesnenin isminin son sesine odaklanmalarını ister. Nesnenin son sesi ile başlayan diğer nesnenin resminin bulunduğu bloğa sahip olan çocuk, bloğunu diğerinin üzerine koyar. Oyun bu şekilde kule oluşturana kadar sürdürülür.

Değerlendirme:

Kontrol Listesi

Hedef Beceriler

Tarih

Sözcüklerin başlangıç seslerini söyler

Sözcüklerin sonunda yer alan sesleri söyler

Sözcüklerin başlangıç seslerini söylerken destek alır

Sözcüklerin sonunda yer alan seslerini söylerken destek alır

Öneri: Oyun gün içinde sınıf içindeki nesnelerin isimlerinin başlangıç/son sesleri ile ilgili olarak devam ettirilebilir.

Aile Katılımı: Aileler çocuklarıyla birlikte bir sözcük belirleyerek (insan ismi, hayvan ismi vb) oyunu evde sürdürebilirler.

Kaynaklar

- Uyar Dalkılıç, N. 2020. Okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri. Erken Okuryazarlık Eğitimi (G. Uludağ&T. Durmuş) içinde s. 291-320. Nobel Yayıncılık; Ankara.